

travelbook

Bratysława i Wiedeń

Bezdroża

Mistrzowska #ochrona **ERGO**
HESTIA

Autor przewodnika: Andrzej Kłopotowski, wykorzystano również fragmenty tekstów Anny Nacher oraz Marka Styczyńskiego

Redaktor prowadzący: Miron Kokosiński

Redakcja: Łukasz Karolewski

Korekta: Monika Bronowicz, Sabina Cieśla

Opracowanie kartograficzne: Dawid Kwoka

Źródło pochodzenia danych kartograficznych:

OSM (www.openstreetmap.org)

Skład: Sabina Binek

Redakcja techniczna: Miron Kokosiński

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą iStockphoto LP.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dolożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/bebra1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-4195-1

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE BRATYSŁAWY I WIEDNIA _____	8
INFORMACJE PRAKTYCZNE _____	13
PRZED WYJAZDEM _____	14
Wybór czasu podróży _____	14
Mapy, rozmówki _____	14
Formalności wizowo-paszportowe, przekraczanie granic _____	16
Ubezpieczenie _____	16
Pieniądze _____	17
DOJAZD _____	18
Podróż samolotem _____	18
Podróż samochodem _____	18
Podróż pociągiem _____	19
Podróż autobusem _____	19
NA MIEJSCU _____	20
Transport publiczny _____	20
Autobusy wycieczkowe _____	20
Rowery _____	22
Samochód _____	23
Noclegi _____	23
Wyżywienie _____	24
Pamiątki i zakupy _____	25
INFORMATOR A-Z _____	26
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE _____	31
KRAJOZNAWCZE ABC _____	32
HISTORIA _____	33
Historia Bratysławy _____	33
Historia Wiednia _____	37
SPOŁECZEŃSTWO _____	41
Ludność _____	41
Język _____	41
Religia _____	42

KULTURA I SZTUKA	43
Architektura	43
Muzyka wiednia	44
Kalendarium imprez	47
KUCHNIA	49
BRATYSŁAWA	51
ZAMEK BRATYSŁAWSKI	54
▶ Dzieje Bratysławskiego Zamku	56
PODZAMCZE I ZUCKERMANDEL	61
STARE MIASTO – CZĘŚĆ ZACHODNIA	66
STARE MIASTO – CZĘŚĆ WSCHODNIA	76
WZDŁUŻ PLACU HVIEZDOSLAVA	86
PRZEZ PLACE PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI MIASTA	92
OBRZEŻA STAREJ BRATYSŁAWY	98
DRUGI BRZEG DUNAJU	106
▶ Mosty Bratysławy	108
DEVIN I DEVÍNSKA NOVÁ VES	113
Devin	113
Devínska Nová Ves	117
▶ Źelazna kurtyna	118
JAROVCE, RUSOVCE, ČUNOVO	121
Jarovce	121
Rusovce	122
Čunovo	124
OKOLICE BRATYSŁAWY	125
Marianka	125
Svätý Jur	125
Zamek Biały Kamień	127

Z BRATYSŁAWY DO WIEDNIA _____	129
HAINBURG AN DER DONAU _____	132
Warto zobaczyć _____	133
SCHLOSSHOF _____	136
Warto zobaczyć _____	136
Okolice _____	137
PETRONELL-CARNUNTUM _____	138
Warto zobaczyć _____	138
Okolice _____	141
BAD DEUTSCH-ALTENBURG _____	142
Warto zobaczyć _____	142
Okolice _____	144
WIEDEŃ _____	147
INNERE STADT – WOKÓŁ KATEDRY ŚW. SZCZEPANA _____	150
INNERE STADT Z ZAMKIEM HOFBURG _____	160
MARIAHILF, MUSEUMSQUARTIER I WIEN _____	176
BELWEDER I DZIELNICA LANDSTRASSE _____	184
▶ Prater _____	194
PAŁAC SCHÖNBRUNN _____	196
INDEKS _____	205

NAJPIĘKNIEJSZE ZAMKI I PAŁACE

Zamek Bratisławski i Zamek Devin

Pierwszy to rezydencja wzniesiona w samym sercu słowackiej stolicy. Drugi – malownicze ruiny stojące w miejscu, gdzie do Dunaju uchodzi Morawa.

Pałac Schlosshof

Położona tuż przy granicy słowacko-austriackiej rezydencja pamięta czasy Eugeniusza Sabaudzkiego oraz Marii Teresy. Otaczają ją m.in. barokowe ogrody. Warty zobaczenia jest również pobliski Pałac Niederweiden.

Bratysławskie pałace miejskie

Przeważnie barokowe rezydencje rozsiępane są po całej starówce. Stanowiły wyznacznik prestiżu rodzin, które przez lata kształtowały miasto.

Pałace Hofburg oraz Schönbrunn

Dwie perły Wiednia. Pierwsza z nich to rozbudowywany w kolejnych stuleciach kompleks zajmujący kwartały w samym centrum miasta. Schönbrunn natomiast to pełna przepychu, zakomponowana z rozmachem podmiejska rezydencja Habsburgów, zwana „wiedeńskim Wersalem”.

Atrakcje Bratysławy i Wiednia

Kup książkę

Poleć książkę

ZASKAKUJĄCE BUDOWLE

Bratysławskie UFO i piramida

Najbardziej intrygującymi budowlami z czasów czechosłowackich są: most Słowackiego Powstania Narodowego, zwieńczony pawilonem w kształcie latającego spodka oraz odwrócona piramida – siedziba Słowackiego Radia i Telewizji.

Mauzoleum Chatama Sofera

Stworzone w 2002 r. przypomina o starym cmentarzu żydowskim, zlikwidowanym w czasie II wojny światowej. Nieliczne zachowane groby przez kilka dekad znajdowały się pod torowiskiem tramwajowym.

Realizacje Hundertwassera

W Wiedniu, oprócz zabytków sprzed wieków, godne uwagi są budynki, których projekty stworzył Friedensreich Hundertwasser: Hundertwasserhaus, KunstHausWien oraz spalarnia Spittelau.

Pawilon Secesji

Jeśli mielibyśmy zobaczyć tylko jedną secesyjną budowlę w Wiedniu, to wybór powinien paść właśnie na nią. Wewnątrz niezwyklego budynku (projektu Josepha Marii Olbricha) znajduje się *Fryz Beethovena* Gustava Klimta.

Kup książkę

Poleć książkę

NAJŁADNIEJSZE ŚWIĄTYNIE

Niebieski kościółek

Secesyjna perełka Bratysławy zaprojektowana przez Ödöna Lechnera. Świątynia pod wezwaniem św. Elżbiety zawdzięcza barwie, jaka dominuje zarówno na zewnątrz, jak i w jej wnętrzu.

Kościół św. Karola Boromeusza

Najpiękniejsza barokowa świątynia w Wiedniu. Na kolumnach, nawiązujących do rzymskich kolumn Trajana i Antonina Piusa, przedstawiono sceny z życia świętego.

Katedry w Bratysławie i Wiedniu

Najważniejszej świątyni w Bratysławie patronuje święty Marcin. W Wiedniu – święty Szczepan. Pierwsza była miejscem koronacji królów Węgier. Wnętrza drugiej skrywają liczne dzieła sztuki gotyckiej.

Kościół Wniebowzięcia NMP w Bad Deutsch-Altenburg

Łączy w sobie to, co najlepsze w stylu romańskim i gotyckim. Na dachu wieży świątyni zasiedli... kamienni muzykanci.

Kup książkę

Poleć książkę

NAJCIEKAWSZE MUZEA

Danubiana

Niezwykle muzeum sztuki współczesnej położone pośrodku Dunaju. Uzupełnieniem kolekcji mieszczącej się w budynku jest Park Rzeźb, w którym prezentowana jest jedna z prac Magdaleny Abakanowicz.

Muzeum Historii Miasta

Zajmuje pomieszczenia bratysławskiego ratusza. Liczne eksponaty pozwalają prześledzić dzieje miasta od jego początków aż do dziś.

Muzea Rzymskie

Po stronie słowackiej pamiątkami po Rzymianach są pozostałości obozu wojskowego Gerulata pod Bratysławą. Po stronie austriackiej warto zajrzeć do parku archeologicznego Carnuntum oraz Muzeum Carnuntinum.

Dzielnica Muzealna w Wiedniu

Jest jednym z najważniejszych kompleksów muzealnych w Europie. Mieszczą się tu m.in. placówki prezentujące sztukę oraz historię naturalną.

Kup książkę

Poleć książkę

Zamek Bratysławski

Zwiedzanie Bratysławy zacznijmy od zamku. Jest to charakterystyczny punkt orientacyjny, widoczny z wielu miejsc w stolicy. To też jeden z punktów widokowych, z których można oglądać Bratysławę. Przede wszystkim jednak Zamek Bratysławski to miejsce, które w ostatnich latach przeszło gruntowną metamorfozę, z długą historią oraz interesującymi zbiorami muzealnymi.

★ **Brama Wiedeńska** (Viedenská brána) jest dziś głównym wejściem na teren zamku. Usytuowana jest od zachodu, od strony ul. Palisády. To prosta budowla z przejazdem i przejściami po jego obu stronach, zdobiona jedynie pilastrami. Nad dachem, na którym ustawiono kilka

kamiennych waz, wznosi się niewielka wieżyczka. Brama Wiedeńska jest jedną z nowszych budowli na terenie zamku. Pojawiła się dopiero w 1712 r. Okazją była koronacja Karola III. Dlatego też można spotkać się z jej inną nazwą: Brama Karola.

Taras zachodni (Zapadna terasa) był gospodarczym zapleczem bratysławskiego zamku. Znajdowały się tu stajnie, pomieszczenia służby oraz pałacowe kuchnie. Zabudowania na rzucie litery „C” rozlokowane są wokół wewnętrznego dziedzińca. To proste, dwukondygnacyjne budowle nakryte łamanymi dachami z czerwonej dachówki. Obecne budynki pochodzą z lat 1999–2002. Oryginalne zniszczone zostały w trakcie pożaru na pocz. XIX w.

▼ Jedna z bram na dziedzińcu paradnym zamku

Kup książkę

Poleć książkę

★ **Dziedziniec paradny** (Čestné nádvorie) utworzono w XVIII w. na południowych tarasach zamkowych. Po jego obu stronach znajdują się reprezentacyjne bramy. Dekorują je alegorie wojów: sztandary, broje, tarcze i armaty. Przed wejściem do zamku usytuowane są pomieszczenia straży. **Pomnik Świętopełka** (Socha Svätopluka) pojawił się na dziedzińcu w 2010 r. To dzieło Jana Kulicha. Uwagę turystów zwraca panorama położonej na drugim brzegu Dunaju dzielnicy Petržalka (zob. s. 106). Obserwować można stąd również pobliską Austrię.

Leżąca niżej dziedzińca **Brama Leopolda** (Leopoldova brána) pochodzi z 1674 r. Zdobi ją herb Leopolda I. Prowadzi na teren tzw. dziedzińca Loepolda (Leopoldovo nádvorie). Brama i umocnienia południowe są jedyną zrealizowaną częścią planowanych bastionów, które postanowiono zbudować jako zabezpieczenie przed najazdami Turków.

★ **Zamek Bratysławski** 📍 Bratislavský hrad; www.bratislava-hrad.sk obecny kształt zawdzięcza gruntownej rekonstrukcji przeprowadzonej po II wojnie światowej. Z racji kształtu – to budowla na rzucie czworoboku z narożnymi wieżami – czasami można spotkać się ze stwierdzeniem, że przypomina odwrócony stół. To jednak porównanie krzywdzące. Zamkowi nie sposób odmówić uroku. W fasadzie od strony południowej dostrzec można **gotyckie okno** z czasów Zygmunta Luksemburskiego. Z kolei za dużym przeszkleniem w fasadzie wschodniej częściowo zachowały się XVI-wieczne, stiukowe i malarskie **ozdoby z czasów renesansu**. W przejściu prowadzącym na wewnętrzny dziedziniec zobaczyć można XV-wieczny, **kamienny**

Słowacki Parlament

Usytuowany po sąsiedzku z Bramą Wiedeńską biały gmach to siedziba słowackiego parlamentu. Budynek powstał w latach 1986–1994 według projektu Petera Puškára. Prosta, biała trzykondygnacyjna bryła (dwa kolejne piętra mieszczą się pod ziemią) z herbem umieszczonym wysoko nad wejściem nie jest szczytem architektonicznej finezji. Obradująca tu Národná Rada Slovenskej Republiky jest jednoizbowym organem ustawodawczym. W ostatnich wyborach w 2016 r. dostali się do niej przedstawiciele ośmiu ugrupowań. Najwięcej mandatów zdobyli socjaldemokraci spod znaku SMER-SD. Drugą najliczniejszą partią jest prawicowo-liberalna Sloboda a Solidarita.

portal wejściowy prowadzący do zamkowych komnat.

Obecnie w zamku mieści się m.in. **Muzeum Historyczne** 📍 Historické múzeum; www.snm.sk; IV–X wt.–nd. 10.00–18.00, XI–III wt.–nd. 9.00–17.00; wstęp 8 EUR, ulgowy 4 EUR, rodzinny 11–19 EUR. Na parterze prezentowana jest niewielka ekspozycja poświęcona pracom restauratorskim. Można tu zobaczyć projekty, archiwalne fotografie oraz fragmenty kamieniarki.

★ **Paradna klatka schodowa** powstała w 1762 r. Monumentalne schody zdobi rokokowa, złocona sztukateria. W **sali muzycznej** (Hudobná sieň) – dawnej kaplicy zamkowej – prezentowany jest obraz *Wniebowzięcie NMP* z lat 1762–63, namalowany przez Antona Schmidta z Kremnicy.

Dzieje Bratysławskiego Zamku

Majestatyczny zamek wznosi się na wzgórzu, na wysokości 85 m nad doliną Dunaju. Już pod koniec IX w. zamek pojawił się na kartach kroniki salzburskiej jako jedno z grodzisk wielkomorawskich. Pierwsza budowla, postawiona najprawdopodobniej w X w. w stylu romańskim, znana była jako zamek arpadowski (królów węgierskich z dynastii Arpadów). Ostateczny kształt konstrukcja przybrała w XIII w., a jedyną pozostałością romańskiego zamku są fragmenty największej z wież zamkowych, widoczne jako kamienie odmiennej barwy.

W XV w. Zygmunt Luksemburski wobec zagrożenia, jakie jego zdaniem wiązało się z husytami, przebudował zamek w stylu gotyckim. Północna baszta zamku, zwana Luginsland, jest dobrze widoczna z placów Župné námestie (zob. s. 92) i Hodžovo námestie (zob. s. 97). Zbudowano także nowe wejście do zamku, Bramę Zygmunta, na stoku schodzącym do Dunaju. Do wieży w południowo-zachodnim narożniku został dobudowany czteroskrzydłowy pałac – mur od tej strony był najgrubszy w Europie (7,5 m). Wraz z przeniesieniem do Bratysławy stolicy w XVI w. zamek poddano modernizacji – ten etap nazywa się przebudową Pállfyego. Plan modernizacji przygotował włoski architekt J. Priami. Kolejne stulecie przyniosło dwa nowe

bastiony artyleryjskie. W 1674 r. w bastionie południowo-zachodnim powstała nowa brama, zwana Bramą Leopolda, wkrótce ją jednak zamurowano, budując w 1712 r. okazałą bramę wejściową – Bramę Wiedeńską (obecne główne wejście do zamku).

W znacznym stopniu zamek został przebudowany przez Marię Teresę w latach 60. XVIII w., a kształt architektoniczny, jaki wówczas uzyskał, nosi miano zamku terezańskiego. Zgodnie z wyznacznikami mód i kierunków XVIII stulecia zamek traci charakter militarny, a zyskuje przestrzenie funkcjonalne i reprezentacyjne. Projekt przygotowywali cesarscy architekci: Jadot, Martinelli i Pacassi. Do wschodniej elewacji dobudowano mały rokokowy pałac, nazwany później Terezianum, w którym zamieszkał namiestnik królewski Albert, zięć Marii Teresy. Na południowym tarasie powstał zaś dziedziniec paradny. Później zamek zaczął podupadać. Cesarz Józef II nie dbał już o jego funkcję reprezentacyjną, a od 1802 r. obiekt przejęło wojsko.

W 1811 r. zamek dotknęła klęska pożaru. Kiedy wreszcie podjęto prace nad rekonstrukcją, terminem ich ukończenia miał być 28 października 1918 r., na ten dzień bowiem przygotowywano podpisanie aktu o czesko-słowackiej federacji. Z tej okazji posadzono nawet trzy lipy w południowym rogu tarasu przy bazylice z czasów wielkomorawskich.

Dzisiejszy wygląd zamku to efekt prac restauratorskich wykonanych najpierw w czasach Czechosłowacji, a później Republiki Słowackiej. W ostatnich latach prowadzono szeroko zakrojone prace, w trakcie których zamek odzyskał m.in. przepiękne, barokowe ogrody.

Stare Miasto – część wschodnia

Druga z tras przez bratysławską starówkę zaczyna się w miejscu, gdzie zbiegają się ulice Venturská i Panská. Następnie prowadzi przez główny plac tej części Bratysławy Hlavné námestie i pobliskie Primaciálne námestie. Kończy się w miejscu, gdzie znajdowała się brama św. Wawrzyńca.

Pałac Pálffyego (Pálffyho pałac, ul. Panská 19) obecny kształt uzyskał dopiero w XIX w. Jednak dzieje budowli są znacznie dłuższe. W trakcie prac archeologicznych odkryto m.in. fragmenty murów datowanych na XIII w., elementy gotyckie, ale też groby z czasów państwa wielkomorawskiego czy monety celtyckie. Późnoklasycystyczny pałac mieści dziś Galerię Miasta Bratysławy. Jednym

z najciekawszych prezentowanych w niej eksponatów jest *Madonna* z 1320 r., odkryta w kościele z dzielnicy Vajnory.

Pałac Balaszów (Balassov pałac, ul. Panská 15) pochodzi z lat 1754–62. Rokokowa budowla z dekoracją stiukową wyróżnia się portalem wejściowym z alegoriami pokory i stabilności. Powyżej na fasadzie zawieszony jest herb Lambergowców, którzy zakupili pałac w XIX w.

★ **Pałac Esterházych** (Esterházyho pałac, ul. Panská 13) jest znacznie skromniejszy niż sąsiednia rezydencja Balaszów. Budowlę z 1743 r., wzniesioną przez Jana Esterházyego, zdobi właściwie jedynie rozbudowany portal wejściowy. Podtrzymywany jest przez dwie figury Atlantów.

▼ Rzeźba Čumil

Kup książkę

Poleć książkę

Kaplica Bożego Ciała (Kaplnka Kristovho tela, ul. Panská 11), podobnie jak kaplica św. Katarzyny przy ul. Michalskiej (zob. s. 74), wpisuje się w ciąg historycznych budynków. Pierwszą świątynię zbudowano tu już pod koniec XIV w. Obecna pochodzi z lat 20. XVII w. Dekoracja stiukowa jest jeszcze młodsza – nałożono ją na fasadę dopiero w latach 70. XVIII w. O sakralnym charakterze budowli, która na pierwszy rzut oka wygląda jak kamienica, przypominają dekoracje w tympanonie nad wejściem oraz tablica ze zmartwychwstałym Chrystusem pod jednym z okien pierwszego piętra.

★ **Rzeźba Čumil** (Socha Čumil, ul. Panská, róg Rybárskej brány) właściwie non stop jest oblegana przez turystów. Można ją jednak łatwo prze-gapić. Nie jest bowiem okazałym monumetem, widocznym już z daleka, ale zabawną kompozycją przedstawiającą mężczyznę... wychylającego się z ulicznej studzienki kanalizacyjnej! Wymyślił ją Viktor Hulík. Dziś Čumilowi towarzyszy drogowy znak ostrzegawczy z dopiskiem „Man at work”. Pojawił się po tym, gdy parokrotnie po rzeźbie przejechały samochody zaopatrujące staromiejskie sklepy. Czapkę wyślizgali turyści, którzy wierzą, że jeśli ją potną, wrócą jeszcze do Bratisławy. Čumil pojawił się w 1997 r.

Siedziba pierwszej Bratisławskiej Kasy Oszczędnościowej (Budova prvej bratislavskej sporitel'ne, Laurinská 1) zbudowana została w 1846 r. według projektu Ignaca Feiglera starszego. Instytucję wspierającą mieszkańców utworzono kilka lat wcześniej, w 1841 r. Kasie Bratisława zawdzięcza np. fontannę Ganymeda, stojącą przed pobliskim Słowackim Teatrem Narodowym (zob. s. 89)

Pomnik Ignaca Lamára (Socha Ignaca Lamára, ul. Sedlarská) upamiętnia autentycznego mieszkańca Petržalki, który przez ponad 40 lat na początku XX w. był współtwórcą kolorytu bratysławskich ulic i kawiarni. Na co dzień miał się różnych zajęć. Zmarły w 1967 r. charakterystyczny mężczyzna, gdy wybierał się do centrum, zawsze wyróżniał się nienagannym, eleganckim strojem. Mijane kobiety pozdrawiał, zdejmując z głowy kapelusza, a czasami podobno nawet obdarowywał je kwiatami.

★ **Rynek Główny** (Hlavné námestie) jest od wieków bratysławskim salonem. Uformowany został już w XIV w. W kolejnych stuleciach zmieniały się stojące wokół niego budynki – otrzymywały renesansowe, barokowe, eklektyczne czy secesyjne szaty. Dziś odbywają się tu koncerty, swoje spektakle wystawiają teatry uliczne, tu też można kupić pamiątki z nad Dunaju albo odpocząć przy jednym z kawiarnianych stolików.

Fontanna Rolanda (Rolandova fontána) zwana jest tak od posągu postaci wieńczącej wodotrysk. Znana jest też pod nazwą fontanny Maksymiliana (Maximiliánova fontána) od imienia pierwszego koronowanego w Bratisławie władcy, który nakazał ją zbudować w 1572 r. Wodotrysk wykonał austriacki kamieniarz Andreas Lutringer. Dziś fontanna jest tradycyjnym punktem spotkań, a „pri fontáne” znaczy tyleż, co w Krakowie „pod Adasiem” czy w Warszawie „pod Zygmuntem”.

Pałac Zarządcy Miasta (Miestodržiteľ'ský palác, Hlavné námestie 8) nakazała zbudować Maria Teresa. Pierwszym mieszkańcem był jej zięć Albert Sasko-Cieszyński. Pałac z 1762 r. jest stosunkowo skromną, trzykondygnacyjną

budowlą w północno-zachodniej pierzei rynku. W kolejnych latach budynek zajmowało m.in. wojsko i zarząd finansowy. Sąsiadujący z nim **Pałac Leopolda von Kutscherfelda** (Kutscherfeldov palác, Hlavné námestie 8) pochodzi z tego samego okresu. Zbudował go zarządca posiadłości w Mosonmagyaróvár (dziś na terenie Węgier). Obecnie zajmuje go ambasada Francji. Przed budynkiem stoi kolejna z bratysławskich rzeźb miejskich. To **żołnierz napoleoński** (Napoleoňský

voják) oparty o ławkę, która jest obowiązkowym miejscem do zrobienia sobie pamiątkowego „selfie”.

Z budynkami w pierzei północno-zachodniej koresponduje stojący naprzeciwko nich **Pałac Jesenáka** (Jeszenákov palác, Hlavné námestie 4). Z narożnej budowli, na parterze której funkcjonuje popularna kawiarnia Mayer, korzysta dziś ambasada Grecji. Ciekawym budynkiem w południowo-wschodniej pierzei rynku jest tzw. **romański dom**

Kup książkę

Poleć książkę

(Románsky dom, Hlavné námestie 2). Choć jego początki sięgają już XIII w., dziś ma XIX-wieczny, klasycystyczny wygląd. Elementem świadczącym o średnio-wiecznym rodowodzie jest kamienna, narożna przypora z maszkaronem. Na uwagę zasługuje też kamienny portal. Przed budynkiem, w charakterystycznej budce wartowniczej, stoi **figura strážnika**. Przypominać ma o istniejącej przy rynku od XVII do XIX w. siedzibie bratysławskiej straży.

Najciekawsze budynki znajdują się w południowo-zachodniej pierzei placu. **Pałac Palugyaya** (Palugyayov palác, Hlavné námestie 6) wzniosła w latach 80. XIX w. rodzina, która wzbogaciła się na produkcji wina i handlu tym trunkiem (zob. s. 104). Postawili na eklektyczną formę, pełną ornamentów wyjętych z baroku i renesansu – pilastrow, girland i tralek. Stojący po prawej stronie, za ulicą Zieloną, budynek to tzw. **zielona kamienica** (Zelený dom,

Kup książkę

Poleć książkę

ul. Zelená 2). W szczycie średniowiecznej, XV-wiecznej budowli umieszczono relief. Znajdują się na nim Jozue i Kaneb – Kananejczycy niosący obfitą kiść winogron. W 1761 r. ulokował się tu teatr. Funkcjonował do 1776 r., kiedy to zbudowano pierwszy gmach w miejscu obecnego Słowackiego Teatru Narodowego (zob. s. 89). Najmłodszym z budynków przy rynku jest gmach banku, znany lepiej jako **pałac Rolanda** (Pałac Roland, Hlavné námestie 5). Tę drugą nazwę zawdzięcza kawiarni na parterze, nawiązującej do figury na pobliskiej fontannie. Secesyjną budowlę ukończono w 1911 r.

▼ Stary Ratusz

★ **Stary Ratusz** (Stará radnica, Hlavné námestie 1) zajmuje północno-wschodnią pierzeję rynku. Początki budowli sięgają średniowiecza, kiedy stał tutaj tzw. dom Jakuba z obwałowaniami. W XV w. przebudowano go i od 1434 r. zasiadała tu rada miejska. Druga połowa XVI w. przyniosła kolejną, renesansową, przebudowę – w 1581 r. mistrz kamieniarski Bartłomiej z Wolfstahlu wznosił zachowane do dzisiaj arkady na dziedzińcu. Najbardziej znaczące były jednak XVII-wieczne przeróbki, o których wspomina m.in. znany kronikarz i historyk Matej Bel – powstały wtedy m.in. malowidła ścienne pędzla augsburskiego malarza

Kup książkę

Poleć książkę

J.J. Drentwetta, inspirowane ówczesnym malarstwem włoskim i flamandzkim. Budynek ratusza szybko jednak stał się zbyt ciasny: w XIX w. dokupiono na potrzeby rady pałac Apponya przy ulicy Radničnéj, zbudowany w latach 1761–62 (patrz niżej), a z początkiem XX w. – sąsiedni Pałac Prymasowski.

W bryle ratusza widać dziś zarówno elementy gotyckie, jak i renesansowe czy barokowe. Z **wieży** **wt.–pt. 10.00–17.00, sb.–nd. 11.00–18.00; wstęp 2,50 EUR** rozciągają się widoki ponad dachami starówki. Jak na dłoni widać stąd wieżę katedry św. Marcina, bratysławski zamek, a także pomnik na wzgórzu Slavin. Obecny zegar

Rynek, który żyje

Aby pokochać Bratysławę, wystarczy wybrać się na Rynek w okresie jarmarku bożonarodzeniowego. Prawdziwie świąteczny nastrój ma coś z atmosfery średniowiecznego jarmarku kipiącego wszelkim bogactwem i radością życia. Nad wszystkim unosi się korzenny zapach pierniczków czy grzanego wina, a rozbrzmiewające kolędy i pieśni bożonarodzeniowe każą zapomnieć o wszelkich troskach i zmartwieńiach. Latem zaś wytchnienie od upału – który w Bratysławie potrafi dawać się we znaki – daje renesansowa fontanna pośrodku Rynku, ufundowana przez króla Maksymiliana II.

ratuszowy pochodzi z 1847 r. Wykonany został w Wiedniu. Od strony rynku, w narożniku budowli ustawiona jest figura Madonny z 1676 r. W dolnej części murów widać tablicę upamiętniającą poziom wody Dunaju podczas katastrofalnej powodzi roku 1850. Przy oknie, obok renesansowego wykusza nad bramą prowadzącą na dziedziniec ratuszowy, dostrzec można wizerunek brodatego mężczyzny. Według jednych to posądzony o krzywoprzysięstwo złodziejaszek, według innych Jakub Kobler, budowniczy ratusza lub antyczny prawodawca Solon. Ciekawą kamieniarkę, przedstawiającą zwierzęta, zobaczymy w bramie prowadzącej na pobliski plac Primaciálne námestie. Ta część ratusza powstała już na pocz. XX w. w duchu neogotyku. Jej dach pokrywa kolorowa, glazurowana dachówka.

Kup książkę

Poleć książkę

Innere Stadt – wokół katedry św. Szczepana

Wiedeńska starówka niewiele zmieniła się od czasów, gdy była sercem państwa Habsburgów. Minioną wielkość cesarstwa podkreśla monumentalna katedra św. Szczepana, która stanowi najważniejszy punkt trasy. W dzielnicy Innere Stadt znajduje się jedna z najważniejszych ulic współczesnego Wiednia – Graben. Innere Stadt zachwyca rozległymi placami, przepięknymi pałacami, które stanowią siedziby muzeów, okazałymi kamienicami i gotyckimi kościołami. Dzielnicę zamieszkiwała niegdyś społeczność żydowska, o czym przypominają mijane po drodze zabytki.

★ **Katedra św. Szczepana** ⓘ Stephansdom, Stephansplatz 3; www.stephanskirche.at, pn.–sb. 6.00–22.00, nd. 7.00–22.00, zwiedzanie pn.–sb. 9.00–11.30, 13.00–16.30, nd. 13.00–16.30; wstęp 5,50 EUR, ulgowy 3 EUR stoi na Stephansplatz, w centrum najstarszej części miasta. Obecna katedra jest trzecią świątynią znajdującą się w tym miejscu. Dwie wcześniejsze powstały za czasów panowania dynastii Babenbergów. Z pierwszej zachowały się jedynie relikt w podziemiach obecnej świątyni, z drugiej przetrwała częściowo fasada zachodnia. Obecny gmach, zbudowany w latach 1230–63 w stylu późnoromańskim, był intensywnie rozbudowywany od XIV do początku XVI w., otrzymując w efekcie obecną gotycką formę. Zawdzięczamy ją królowi Albrechtowi I, na którego polecenie rozpoczęto wznoszenie nowej katedry w stylu gotyckim. Kamień węgielny

pod budowę świątyni położył książę Rudolf IV Habsburg. Najbardziej zasłużonymi budowniczymi byli Michael Knab, Peter von Prachatitz i Hans Buchshaum.

Długa na 107 m i szeroka na 35 m katedra z czterema wieżami jest jedną z największych świątyni europejskich. Najbardziej charakterystycznym elementem budowli są kolorowe dachówki, które tworzą dekorację figuralną w kształcie orłów cesarskich z herbem miejskim. Dominuje nad nimi **wieża południowa** (Südturm) wysoka na 136 m. Wiedeńczycy nazywają ją potocznie „Steffl”, co jest zdrobnieniem imienia Szczepan lub, jak sądzą niektórzy, humorystycznym

Jak wejść do katedry?

Do wnętrza katedry św. Szczepana prowadzi kilka wejść, z których najbardziej znana jest późnoromańska **Brama Olbrzymów** (Riesentor). Jak głosi legenda zawdzięcza ona swą nazwę wielkoludowi, który pomógł w budowie świątyni. Według wersji oficjalnej wejście o potężnych rozmiarach było przeznaczone wyłącznie dla cesarza. Przed Bramą Olbrzymów wymierzano dawniej sprawiedliwość. Na uwagę zasługują również **Brama Biskupia** (Bischofstor), przez wiele lat pełniąca funkcję wejścia wyłącznie dla kobiet, oraz **Brama Śpiewaków** (Singentor), którą mogli dawniej wchodzić do świątyni tylko mężczyźni.

nawiązaniem do popularnej marki austriackiego piwa. Na jej szczycie znajduje się dwugłowy orzeł cesarski, godło Habsburgów. W dwukrotnie niższej **wieży północnej** (Nordturm) wisi największy austriacki dzwon, **Pummerin**, odlany z tureckich dział zdobytych w trakcie odsieczy wiedeńskiej. Jest on trzecim co do wielkości bijącym dzwonem w Europie. Jego bicie rozlega się w główne uroczystości kościelne oraz w Nowy Rok. Pozostałe dwie wieże, zwane pogańskimi, (Heidedturme), mają wysokość 63 i 65 m.

Wewnątrz katedry znajdują się imponujące ołtarze i **ambona** z piaskowca, na której Anton Pilgram uwiecznił symboliczną walkę dobra ze złem. Barokowy **ołtarz główny** z obrazem Tobiasza Pocka przedstawia ukamieniowanie patrona kościoła, św. Szczepana. Nastawę ołtarzową wykonano z trzech rodzajów marmuru, który został sprowadzony

z Polski oraz Styrii i Tyrolu. Dolną kondygnację zdobią posągi świętych Leopolda, Floriana, Sebastiana i Rocha. Za ołtarzem kryje się marmurowy **grobowiec cesarza Fryderyka III**, wykonany przez niemieckiego rzeźbiarza Mikołaja z Lejdy, przypuszczalnie nauczyciela Wita Stwosza. Wieńczący prawą nawę ołtarz Marii z Pécs jest miejscem kultu maryjnego.

W ołtarzu z Wiener Neustadt uwieczniono Madonnę z Dzieciątkiem w towarzystwie św. Katarzyny i św. Barbary oraz scenę koronacji Najświętszej Marii Panny. Nazwa ołtarza pochodzi od miejscowości położonej w Dolnej Austrii, w której ołtarz znajdował się w latach 1786–1885.

W podziemiach świątyni znajduje się krypta książęca z grobowcami Habsburgów. Spoczywają tu m.in. Fryderyk III Piękny, Rudolf IV, Leopold IV, Albrecht III i Eleonora Gonzaga oraz zasłużeni wiekańscy duchowni. Co ciekawe, w katedrze św. Szczepana znajdują się trzewia członków dynastii Habsburgów, ich zwłoki złożono bowiem w kościele Kapucynów na Neuer Markt (zob. s. 162), a serca znajdują się w kościele Augustianów (zob. s. 166). Protokół nakazywał bowiem trzy różne miejsca pochówku.

★ **Graben**, jedna z najszynniejszych ulic Wiednia, odchodzi bezpośrednio przed katedrą. Ten popularny dzisiaj trakt wchodził niegdyś w skład rzymskiego obozowiska Vindobona.

W średniowieczu Graben stała się jedną z pierwszych ulic mieszkalnych nowej części miasta. Zyskała także rozgłos za sprawą licznych procesji i triumfalnych pochodów. W XVIII w. była promenadą popularną wśród elit miejskich. Niecałe 100 lat później na ulicy zaczęły pojawiać

▼ Kolumna morowa

się luksusowe sklepy, dzięki którym do dziś uchodzi za najważniejszy deptak handlowy Wiednia.

Najbardziej charakterystycznym elementem Graben jest barokowa kolumna morowa (Pestsäule). W pobliżu znajdują się także dwie fontanny autorstwa Johanna Martina Fischera, z postaciami księcia Leopolda Babenberga i św. Józefa.

★ **Kolumna morowa** (Pestsäule), zwana również kolumną św. Trójcy, to pamiątka ufundowana przez cesarza Leopolda I po ustaniu epidemii dżumy w 1679 r. Drewniany słup, poprzedzający marmurową kolumnę, postawił w tym miejscu Johann Frühwirth. Dalsze prace powierzono Matthiasowi Rauchmillerowi, a po jego śmierci Bernhardowi Fischerowi von Erlach. Na barokowym monumencie umieszczono klęczącą postać Leopolda I i alegoryczne przedstawienie wiary triumfującej nad zarazą. Na szczycie kolumny znajdują się insygnia św. Trójcy. Budowę ukończono w 1693 r.

Haas-Haus (Stephansplatz 12) do dziś wzbudza kontrowersje. Pierwszym budynkiem przy Stephansplatz 12 był dom towarowy Philipp Haas i synowie, zbudowany w 1867 r. przez Sicarda von Sicardsburg i Eduarda van der Null. Zniszczony w czasie II wojny światowej budynek zastąpił projekt Carla Appela i Maxa Fellerera. W 1990 r. ukończono obecny Haas-Haus projektu austriackiego architekta Hansa Holleina. Ta postmodernistyczna konstrukcja z marmuru i szkła wciąż wzbudza mieszane uczucia w sercach wiedeńczyków.

Dom Zakonu Niemieckiego 📍 Deutschordenshaus, Singerstraße 7; www.deutscher-orden.at; wt., czw., sb. 10.00–12.00, śr., pt. 15.00–17.00 to kompleks budynków zakonu krzyżackiego ukończony

Kup książkę

Poleć książkę

▲ Fasada domu Mozarta

w 1667 r. (poza XIV-wiecznym kościołem św. Elżbiety). W 1781 r. przez dwa miesiące mieszkał tu Wolfgang Amadeusz Mozart, wyrzucony, jak głosi legenda, kopniakiem przez hrabiego Arco.

Na terenie Domu Zakonu Niemieckiego działa muzeum z pamiątkami. Można tu także zobaczyć gabinet Wielkiego Mistrza. Ważnym elementem Deutschordenshaus jest skarbiec zakonny, w którym znajdują się imponująca kolekcja broni, insygnia i relikwiarze gromadzone przez kolejnych wielkich mistrzów. Ściany skarbcza zdobią herby rycerzy-zakonników oraz tablice pamiątkowe.

★ **Dom Wolfganga Amadeusza Mozarta** 📍 *Mozarthaus, Domgasse 5*; www.mozarthausvienna.at; codz. 10.00–19.00; 11 EUR, ulgowy 4,50 EUR był zamieszkiwany przez słynnego kompozytora w latach 1784–87. Kamienicę, w której Wolfgang Amadeusz Mozart stworzył m.in. *Wesele Figara*, wybudowano w XVII w. Artysta wynajmował tu mieszkanie

składające się z sześciu pokoi i kuchni, które udostępniono zwiedzającym po raz pierwszy w 1941 r. Po generalnym remoncie przeprowadzonym w 2004 r. we współpracy z architektem Klausem Beckerem do dyspozycji gości oddano cztery piętra budynku. Wśród eksponatów znalazły się bogata dokumentacja twórczości Mozarta oraz informacje dotyczące jego najbliższego otoczenia.

Kościół Jezuitów 📍 *Jesuitenkirche, Dr.-Ignaz-Seipel-Platz 1*; www.jesuitenwien.at; pn.–sb. 7.00–19.00, nd. 8.00–19.00; **wstęp wolny** to świątynia, istniejąca od 1623 r., która pełniła początkowo funkcję kościoła uniwersyteckiego. Surowa z zewnątrz bryła skrywa bogaty dorobek malarstwa iluzjonistycznego Andrei Pozzo. Włoski artysta, sprowadzony do Wiednia na prośbę cesarza Leopolda I, ozdobił sklepienie złoconymi i alegorycznymi freskami. Zwiedzając świątynię, warto zwrócić uwagę na drewnianą ambonę, ozdobioną masą perłową, oraz na ołtarz z obrazem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny. W kaplicach bocznych znajdują się figury św. Katarzyny z Aleksandrii, św. Ignacego i św. Stanisława Kostki.

Schönlaterngasse, zwana jest także „ulicą Pięknej Latarni”, za sprawą lampy ulicznej, która stoi pod numerem 6. Obecnie na Schönlaterngasse można podziwiać jedynie replikę latarni, gdyż oryginał znajduje się w **Muzeum Historii Wiednia** (, zob. s. 181). Latarnia była w przeszłości najprawdopodobniej herbem domu bądź symbolem znajdującego się tutaj zakładu rzemieślniczego. Magiczną atmosferę ulica zawdzięcza nastrojowym knajpkom i kawiarniom oraz tajemniczemu budynkowi **Basiliskenhaus**, który

stoi pod numerem 7. Jak głosi legenda, w 1212 r. pracujący tu piekarz znalazł na dziedzińcu budynku bazyliuszka. Chcąc pokonać potwora, mężczyzna postawił naprzeciwko smoka lustro. Na widok własnego odbicia dziwaczne zwierzę wybuchło. O wydarzeniach przypomina piaskowy posąg bazyliuszka znajdujący nad wejściem do budynku.

Kościół Dominikanów 📍 *Dominikanerkirche, Postgasse 4a; www.dominikaner-wien.at; codz. 7.00–19.00; wstęp wolny.* Pierwszy kościół Dominikanów wzniesiono w Wiedniu w 1237 r., po tym jak zakonnicy przybyli do miasta na polecenie księcia Leopolda VI. Obecną formę nadano mu w trakcie przebudowy w XVII w. Budynek zaprojektowali włoscy artyści: Carpofo Tencalla, Cypriano Biasino i Jacopo Antonio Carnovale Spacio. Fasada świątyni nawiązuje do barokowych rzymskich bazylik. Wieńczy ją posąg Matki Boskiej Różańcowej oraz osiem kamiennych figur świętych z zakonu dominikanów. Twórcą ołtarza głównego był architekt Karl Rösner.

Kontynuując spacer w stronę Georg-Coch-Platz, dojdziemy do mieszczącej się pod numerem 2 siedziby **Pocztowej Kasy Oszczędności** (Postsparkasse). W 1903 r. ogłoszono konkurs architektoniczny na siedzibę tej instytucji w Wiedniu. Konkurs wygrał słynny secesyjny artysta Otto Wagner. Już trzy lata później stanął gmach uważany za jedno z największych osiągnięć wiedeńskiego architekta. To osmiopiętrowy budynek z cegły, stali, szkła i aluminium. Dach zdobią dwa żelazne anioły, sprawujące symboliczną opiekę nad oszczędnościami przechowanymi w skarbcu. Wewnątrz zwróćmy uwagę na funkcjonalne lampy, ławki i biurka, które

wyznaczyły nowy kierunek w architekturze wnętrz.

Najbardziej charakterystycznym gmachem przy Fleischmarkt jest **kościół św. Trójcy** (Griechenkirche zur Heiligen Dreifaltigkeit). Wzniesiono go pod koniec XVIII w. według projektu Petera Mollnera. Przebudowany 100 lat później, pod kierownictwem Theophila von Hansena, zachwyca utrzymaną w stylu bizantyjskim fasadą.

W pobliżu świątyni mieści się **tawerna Griechenbeisl** 📍 *Fleischmarkt 11; www.griechenbeisl.at; codz. 10.30–1.00*, którą w czasach świetności odwiedzali Franz Schubert, Richard Wagner i Johann Strauss.

Synagoga miejska (Stadttempel) to główny ośrodek tutejszej społeczności żydowskiej. Budowlę wzniesiono w duchu neoklasycystycznym w 1. poł. XIX w. Autorem projektu był architekt Joseph Kornhäusel. Jako jedyna spośród 93 wiedeńskich synagog nie została zniszczona podczas „nocy kryształowej” z 9 na 10 listopada 1938 r. Obawiano się, że z racji zbyt bliskiej odległości ogień mógłby się rozprzestrzenić również na pobliskie budynki mieszkalne.

Kościół św. Ruperta (Ruprechtskirche, Seitenstettengasse 5/4; www.ruprechtskirche.at; codz. 7.00–18.00) przez długi czas uchodził za najstarszą wiedeńską świątynię. Niektóre dokumenty podają, że założono go już w VIII w. Po odkryciu zabytkowych fundamentów pod kościołem św. Piotra (zob. s. 156) i grobów pod katedrą św. Szczepana (zob. s. 150) na nowo rozgorzała dyskusja o tym, który z kościołów powstał najwcześniej. Świątynia była wielokrotnie przebudowywana. W XIII w. dużą część kościoła strawił pożar. Ucierpiał też w trakcie ostrzału niemieckiej artylerii podczas II wojny światowej. Wydarzenia

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
 Helion SA

travelbook

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Bratysława i Wiedeń

położone nad Dunajem stolice zachwycają zabytkami niemal wszystkich epok. Wiedeń przyciąga wspaniałą gotycką katedrą św. Szczepana oraz XIX-wieczną, secesyjną architekturą, promieniującą na całe ówczesne Austro-Węgry. Bratysława to dziś nowoczesna metropolia, która stała się ekskluzywnym przedmieściem Wiednia. Bratysławski zamek przez stulecia był letnią rezydencją cesarzy. Obecnie, odnowiony, stanowi wizytówkę słowackiej stolicy.

Zabytkowe **pałace i kościoły**

Architektura secesji

Malownicza dolina **Dunaju**

Rzymskie relikty **Carnuntum**

Kuchnia dla koneserów

Zakomite **galerie i muzea**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900

0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
• <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
• <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
• <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-4195-1

9 788328 341951

Cena 26,90 zł